

**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט הגבוה לצדק**

בג"ץ 3109/11

בעניין: _____ מנסור ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד נועה דיאמונד (מ"ר 54665) ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרות

- נ ג ד -

שר הפנים ואח'

באמצעות פרקליטות המדינה
רח' צלאח-א-דין 29, ירושלים
טל: 02-6466590; פקס: 02-6466713

המשיבים

הודעה מעדכנת

בכפוף להחלטת בית המשפט הנכבד בבקשת העותרות להגשת הודעה מעדכנת, מתכבדות העותרות להגיש הודעה מעדכנת, כדלהלן.

טענות העותרות בבקשה ההומניטארית ובעתירה

1. עניינה של עתירה זו באישה שנישאה לתושב ישראל לפני 21 שנה, והתאלמנה ממנו לפני 3 שנים ושמונה חודשים, לאחר שלבני הזוג נולדו ארבע בנות. בני הזוג הגישו בקשה לאיחוד משפחות מיד לאחר נישואיהם, אולם מטעמים הנוגעים למשיב בקשתם לאיחוד משפחות אושרה רק בשנת 1999, ובעת שבן זוגה של העותרת 1 הלך לעולמו, היו בני הזוג ב"הליך המדורג" שמונה שנים.
2. העתירה הוגשה בעקבות אי-המענה הקיצוני של הוועדה לעניינים הומניטאריים אשר הוקמה מכוח סעיף 1א3 לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) התשס"ג-2003 (להלן: **הוועדה ההומניטארית והוראת השעה**, בהתאמה), אליה פנתה העותרת בבקשה להסדרת מעמדה בישראל בדרך של מתן רישיון **לישיבת ארעי**.
3. העותרת פנתה אל המשיב בבקשה להסדרת מעמדה עוד בפברואר 2008. בקשתה הועברה אל הוועדה ההומניטארית ביוני 2008, לפני יותר מ-3 שנים תמימות.
4. בפניותיה לוועדה, כמו גם בעתירתה, פירטה העותרת את טענתה, כי חרף העובדה כי הוראת השעה מורה באופן כללי שמעמד ארעי בישראל יינתן לתושב אזור "מטעמים הומניטאריים מיוחדים", הרי שבעניינה של העותרת קיימות הוראות דין אשר מנחות את שיקול הדעת של הוועדה ההומניטארית ואף מחייבות אותה להעניק מעמד תושבות ארעית לעותרת.

5. כך, פירטו העותרות בהרחבה אודות התפתחויות משפטיות בנושא זכאותם של בני זוג בהליך מדורג (איחוד משפחות), אשר מעמדם אמור היה להיות משודרג ערב החלטת הממשלה 1813 ממאי 2002, ועקב עיכוב הטיפול בבקשה לא התבצע השדרוג. העותרות הסבירו ונימקו, כיצד עומדת העותרת בתנאי השדרוג, אשר פורטו ופותחו בפסיקה, מאז ניתן פסק הדין בעע"ם 8849/03 **דופש נ' מנהל מינהל האוכלוסין**.

6. כמו כן, התייחסו העותרות לנוהל מספר 5.2.0017 של המשיבים, הנקרא "נוהל הטיפול בהפסקת הליך להסדרת מעמד לבני זוג של ישראלים" (תאריך עדכון 11.5.2009), אשר מסדיר את הטיפול במעמד בן הזוג הזר במקרה שבו פקע קשר הנישואין בשל פטירת בן הזוג הישראלי (להלן: **הנוהל**). העותרות פירטו ארוכות, כיצד עומדת העותרת בתנאי הנוהל.

7. לסיכום, הצביעו העותרות על כך, שנהלים ברורים של המשיבים, כמו גם פסיקה ענפה ועקבית, מתווים את הדין על פיו יש לפעול, בעניינה של העותרת. העותרות הסבירו, כי כל שעל הוועדה ההומניטארית לעשות, הוא **להידרש לשורת הדין** בעת קבלת ההחלטה בנוגע לעותרת:

אכן, לא נמצאו למשיב טעמים הומניטאריים מיוחדים בעניינה של העותרת. אלא שהדין שלפנינו עניינו בשאלת עמידתה של העותרת בתנאים שקבע המשיב בנוהל לצורך השלמת הליך אזרחותה, ולא בקיומם של שיקולים הומניטאריים של לפני משורת הדין.

עת"ם (י-ם) 295-10 לודמילה ורנובסקי נ' שר הפנים (ניתן ביום 18.7.2010, פורסם בנבו. ההדגשות הוספו, נ.ד.).

החלטת המשיב 1 בעניינה של העותרת

8. ביום 22.6.2011 נתקבלה אצל העותרת 6 החלטת המשיב 1 מיום 6.6.2011 בעניינה של העותרת 1 (להלן: **ההחלטה**). החלטת המשיב 1 פורטה במכתב של המשיבה 4.

9. על פי ההחלטה, תקבל העותרת **היתר שהייה בישראל** (היתר צבאי אשר לא מקנה זכויות סוציאליות או היתר עבודה), אשר יהיה בתוקף כל עוד היא מטפלת בילדיה הקטינים, מרכז חייה בישראל ומצבה המשפחתי לא השתנה. על פי ההחלטה, לא נמצא "טעם הומניטארי מיוחד" לקבלת רישיון לישיבת ארעי בישראל.

10. באשר לטענותיה של העותרת באשר לזכאותה לשדרוג מעמדה, אשר קמה לה 6 שנים טרם פטירתו של בעלה, הוועדה ההומניטארית החליטה שלא לדון בהן, ובמקום זאת נקבע בהחלטה כי על העותרת להציג בפני ועדת ההשגות שהוקמה ברשות האוכלוסין. מכתב המשיבה 4 מיום 6.6.2011 מצ"ב ומסומן ע/39.

11. לאור הנחיית המשיבה 4, ולמען הזהירות, פנתה ב"כ העותרת ביום 27.6.2011 אל ועדת ההשגה לזרים, בבקשת אורכה בהגשת השגה בעניין זכאותה של העותרת לשדרוג מעמדה.

בקשת האורכה מצ"ב ומסומנת ע/40.

12. ביום 27.6.2011 נתקבלה החלטת יו"ר ועדת ההשגה לזרים: "לתגובת ב"כ המשיב (הכוונה לנציגי הלשכה המשפטית של משרד הפנים, נ.ד.) לעניין סמכות הוועדה, עד ליום 30.7.11. יוער, כי אם נתונה לוועדה הסמכות, ממילא ניתנה האורכה המבוקשת להגשתה".
החלטת יו"ר הוועדה מצ"ב ומסומנת ע/41.

13. **עד ליום כתיבת שורות אלו, טרם נתקבלה עמדת המשיב לעניין סמכות הוועדה לדון בהשגה.**

עמדת העותרות לעניין החלטת המשיב 1

14. לגופם של דברים, מבקשות העותרות להודיע, כי הן מתנגדות להחלטת המשיב 1, מן הטעמים שיפורטו להלן.

15. העותרת, ילידת 1966, מתגוררת בישראל מאז נישאה לבן זוגה הישראלי בשנת 1990, **מזה כ-21 שנה**. העותרת הקימה משפחה בישראל, התאלמנה בישראל, ומקיימת את מרכז חייה ומכלול זיקותיה לישראל בלבד, בה היא מטפלת בבנותיה.

16. העותרת הגישה יחד עם בעלה המנוח שתי בקשות לאיחוד משפחות. הראשונה, מיד לאחר נישואיהם בשנת 1990, והשנייה, לאור הנחיית המשיב, הוגשה בשנת 1995. הטיפול בבקשה השנייה לאיחוד משפחות התמשך 3 שנים ושמונה חודשים. רק בשנת 1999, תשע שנים לאחר שהחלו בני הזוג לנסות להסדיר את מעמדה של העותרת, אושרה הבקשה לאיחוד משפחות.

17. העותרת הייתה זכאית לשדרוג מעמדה למעמד של תושבות ארעית (א/5), עוד לפני החלטת הממשלה 1813 שאסרה על שדרוגי מעמד. העותרת לא התעכבה בהגשת בקשת השדרוג ורק בגלל קשיי הנגישות הקיצוניים ללשכת המשיב בירושלים המזרחית בקשתה לא הוגשה במועד. אין ספק, כי אילו קשיים אלו, הייתה מחזיקה העותרת באשרה מסוג א/5 בעת פטירת בעלה. בעתירה פורט, כיצד לאור הפסיקה העדכנית של בתי המשפט, זכאית העותרת לקבל כיום את האשרה, לה היא הייתה זכאית עוד בשנת 2002.

18. ואילו המשיב החליט, ביום 6.6.2011, כי העותרת תקבל היתרי מת"ק בלבד. לא רק זו, אלא שהיתרי המת"ק יינתנו לעותרת **רק ל-4 השנים הקרובות** – עד שתגיע בת הזקונים של המשפחה לגיל בגרות. משמעות ההחלטה היא זו: **ביום הולדתה ה-18 של בתה, בגיל 49, 25 שנה אחרי שעברה לירושלים, תגורש העותרת מן הארץ.**

19. להחלטת המשיב השלכות קשות מנשוא על משפחת העותרות, אשר המתינה במתח נפשי להחלטת הוועדה במשך שלוש שנים. כעת מסתבר, שהוועדה ניאותה ליתן למשפחה שקט נפשי מינימאלי למשך 4 השנים הקרובות – הא ותו לא. אחרי 4 שנים אלו, אימן של 4 הבנות תגורש מעליהן.

20. העותרות יטענו, כי החלטת המשיב הינה בלתי סבירה באופן מובהק, ומנוגדת לאמירות ברורות של בית המשפט הנכבד בעניין **הלל**, אשר הובאו בעתירה זו. אמנם, הדיון בעניין **הלל** נסוב סביב עניין של אלמנות של אזרחים ישראלים, אולם הגיונו יפה גם לענייננו. אמירות בית המשפט בהחלטות ובפסק הדין בעניין **הלל**, כמו גם הנוהל של המשיב העוסק בהפסקת

הליך מדורג בשל התאלמנות, יפים לענייננו גם בהיבט ההומניטארי, כאשר מדובר באישה מבוגרת, אשר מתגוררת בישראל מעל שני עשורים, יחד עם משפחתה, בהיעדר מקום אחר לגור בו.

21. הנה כי כן, בית המשפט הנכבד מתבקש להפעיל ביקורת שיפוטית על החלטת המשיב אשר תבחן, בין השאר, את סבירות החלטת המשיב לאור העובדה שמשמעותה היא לגזור על העותרת קריעה מילדותיה ומביתה היחיד בעולם. לדידי העותרות, אי-סבירות החלטת המשיב מתחדדת נוכח העובדה, כי העותרת זכאית הייתה ממילא להחזיק באשרה מסוג א/5 עוד בשנת 2002, ואילו המשיב מסתפק בהפנייתה לקבלת היתרי מת"ק, אשר אינם מקנים זכויות סוציאליות וביטוח רפואי.

החלטות המשיב בעניינים דומים

22. כפי שתואר לעיל, עניין הלל עסק במקרים של מספר אלמנות של אזרחים ישראלים. אמנם, כאמור, עניין הלל עסק במאטריה של סעיף 7 לחוק האזרחות, אולם, ניתן להשכיל מהחלטות המשיב בעניינן של העותרות שם, אודות גישתו הכללית בנוגע למתן מעמד לאלמנות.

23. בבג"ץ 4081/06, אשר נדון יחד עם עניין הלל, הוחלט להעניק לעותרת, אימא של קטינה ישראלית, מעמד מסוג א/5 לתקופה של שנה, לאחריה תישקל האפשרות להעניק לעותרת מעמד של תושבות קבע. המעמד אשר הוענק לעותרת לא הותנה בקטינות בתה.

הודעת המשיב לעותרת בבג"ץ 4081/06 מצ"ב ומסומנת ע/42.

24. בבג"ץ 2823/06, אשר נדון אף הוא יחד עם עניין הלל, הוחלט להעניק אזרחות ישראלית לעותרת, אשר עם פטירת בעלה שהתה בארץ במעמד א/5 מעל 4 שנים.

הודעת המשיב לעותרת בבג"ץ 2823/06 מצ"ב ומסומנת ע/43.

25. גם בבג"ץ 2269/06 הוענקה לעותרת אזרחות ישראלית, לאחר ששהתה בארץ במעמד א/5 במשך מעל שש שנים, בעת פטירת בעלה. לבני הזוג לא היו ילדים משותפים.

הודעת המשיב לעותרת בבג"ץ 2269/06 מצ"ב ומסומנת ע/44.

26. מהמקרים הנ"ל אפשר להבין מספר מגמות במדיניות המשיב באשר להסדרת מעמדן של אלמנות של ישראלים: הסדרת המעמד לא מותנית בקטינות הילדים; ושהייה כדין בארץ, במסגרת הליך מדורג, מעל 4 שנים, מקנה זכאות להסדרה סופית של המעמד, גם אם לבני הזוג לא היו ילדים משותפים.

27. נחזור אל העותרת: העותרת נמצאת בהליך המדורג מאז נובמבר 1999 – קרי, כאשר נפטר בעלה בדצמבר 2007, היא לקחה חלק בהליך המדורג כבר שמונה שנים, פי שניים מהעותרת בבג"ץ 2823/06. ובניגוד לעותרת בבג"ץ 2823/06, העותרת דכאן היא גם אימא של 4 בנות ישראליות.

28. אמנם, העותרת אינה מחזיקה באשרת א/5 כמו הנשים שהוזכרו לעיל. אולם, כפי שתואר ופורט כבר בהרחבה, טענת העותרות דכאן הינה כי העותרת ממילא זכאית לאשרת א/5.

29. זאת ועוד – גם אם העותרת לא הייתה עומדת בתנאים שנקבעו בפסק הדין בעניין **דופש**, ולא הייתה זכאית לאשרת א/5, הרי שהסיבה לכך לא הייתה שהיא לא עמדה בתנאי ההליך המדורג, או שהיא לקחה חלק בהליך המדורג משך תקופה קצרה בלבד, שאינה מקימה זכאות לאשרת א/5. **אלא, הוראת השעה** היא שמנעה שדרוג מעמד, של בני זוג פלסטינים הלוקחים חלק בהליך המדורג.

30. **הנה כי כן, מבחינה מהותית, זכאית העותרת להסדרת מעמדה בישראל, בדיוק כמו האלמנות האחרות שתוארו לעיל.** זאת, לאור משך זמן שהייתה בישראל של העותרת, במסגרת הליכי איחוד משפחות, ולאור היותה אימא של בנות ישראליות.

31. אם כך, ההחלטה להגביל את תקופת הסדרת מעמדה של העותרת עד בגירות בנותיה, לא רק שאינה סבירה, אלא גם מהווה הפלייה פסולה בין העותרת לבין העותרות שצורפו לעניין **הלל**. נראה, שבהחלטת המשיב, לא נשקלו כלל השיקולים הרלוונטיים (אשר ברי כי כן נשקלו בעניינן של העותרות השונות בבג"ץ **הלל**).

סיכומם של דברים

32. בעתירה זו נתבקש סעד של מתן מענה לבקשה להסדרת מעמד של אלמנת תושב ישראל, באופן שיינתן לעותרת מעמד מסוג א/5.

33. המענה המבוקש לא התקבל, אלא יתרה מכך: החלטת המשיב בעניינה של העותרת נגועה בחוסר סבירות והפלייה.

34. הנה כי כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להפעיל ביקורת שיפוטית על החלטת המשיב, ולאור אי-סבירותה, ליתן את הסעד המבוקש בעתירה.

35. מין הדין ומין הצדק להיענות לבקשה.

ירושלים, 29 באוגוסט 2011.

נועה דיאמונד, עו"ד

ב"כ העותרים

(ת.ש. 14060)